

મુંબાઈની શેઠાણી. —

— ઈમારત ૩, ૮-૧-૬

સુન્દરેલી શેઠાણી:—

છાને કહે છટકેલી, પીટયા મને છાને કહે છટકેલી,
હુંતો દેશનમાં પેલી બનેલી—

પીટયા મને છાને કહે છટકેલી.
કીચર તણને કીચરની સાથે, ગાર્ડનમાં જાડે હું રહેલી,
પાલકાનની દી અને દિલ્લીનાં બીસકુર—

તાજાં તાજાં ખાઉં પહેલી:—પીટયા.
સાડીનની સાડીઆં દસમી ભરેલી ફાર

સ્વપ્ને ન કોઈએ હીડેલી,
પાલકાને ચાગીઆંતો પર નથી મહારે

ફૂંડોએ પ્રેમંદ કીમેલી:—પીટયા.
નવસેરા હાર સાચા માતીના સુંદર

બંગડીઆં માણેકે મોડી,
બેસી મારમાં જાડે હું ચોપાટી

વીધા હું પાકી ભણેલી:—પીટયા.

~~~~~

કપાય છે *

કપાય છે *

કપાય છે.

મુરખાની રમુજ વારતા.

ભાગ ૧ થી ૮ દરેક ભાગનો કી. એફ આનો.

બુકસેલર જુહાપલ નારણદાસ.

મુ નડીઆદ.

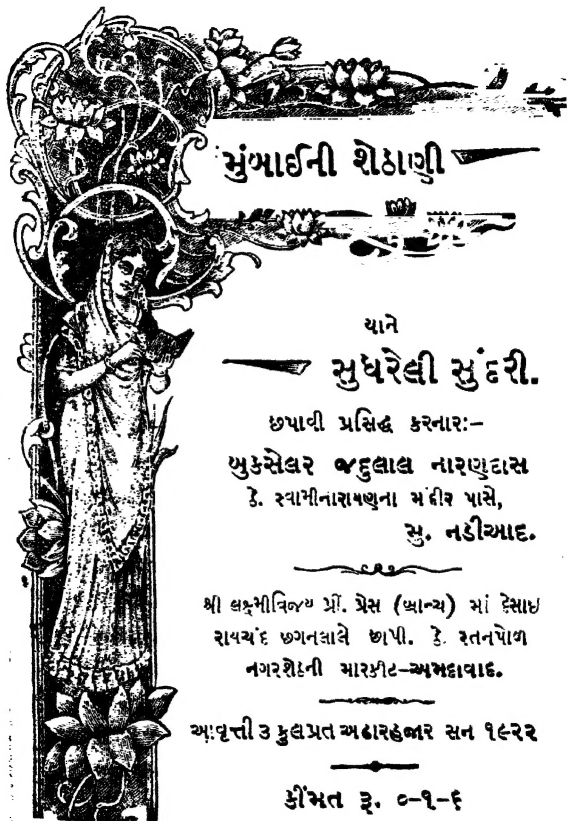
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૯૧૫૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મુંબઈની શેઠાણી

વિષય ક- : ૪૨૧

મુંબાઈની શેઠાણી

યાને

— મુધરેલી સુંદરી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર:—

બુકસેલર જુહાપલ નારણદાસ

ડે. સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે,

મુ. નડીઆદ.

શ્રી લક્ષ્મીવિજય પ્રી. પ્રેસ (પ્રાન્ચ) માં દેસાઈ
રાયચંદ છગનલાલે છાપી. ડે. રતનપોળ
નગરશેઠની મારફત—અમદાવાદ.

અવૃત્તી ૩ કુલપ્રત અદારહબાર સન ૧૯૨૨

કીંમત રૂ. ૦-૧-૬

પરણેલાનો પસ્તાવો

(રાગ)-(ઝેર ગયાંને વેર ગયાં વળી કાળાકેર ગયા કરનાર)

શ્લોક:—

હતો કુંવારો આજ લગી હું પરણ્યાનું દીલ થાતું તું
પરણેલાને નજરે ભેટાં હૈડું તો હરખાતું તું- ૧
ઘર હકાનો વેચી દઇને રૂપીઆ સૌ લેળા કીધા
લાડીજીને હોંશે મળવા થોડા કંઈ કરજે લીધા- ૨
ઐરી પરણ્યા શુભ લગ્નથી કોડ કર્યા સરવે પુરા
સુખ સઘળું હોળીમાં હોમ્યું ઇન્જતના કીધા ચુરા- ૩
પ્રથમ આણે શાણી રાણી લાજ મહિં અચકાતાંતાં
સાથે ફરવાનું હું કહેતો ઇન્જતમાં અચકાતાંતાં- ૪
વચનો વહતાં ધીરે ધીરે બોલી લાગે બહુ સારી
મેં બણ્યું જે કામ થયું છે સદ્ગુણી પામ્યો નારી- ૫
પછી પધાર્યાં બીજે આણે પ્લોટ સહુ બદલાયો છે
અકરી જેને હું ગણતો તે વાઘ થઇને આવ્યાં છે- ૬
જે ત્રણ દીવસ થયા એટલે મકાનમાં ખામી કાઢી
આ ઘરમાં હું નહીં રહેવાની કહીને રીસાયાં લાડી- ૭
હુકમને મેં માનજ આપ્યું ઘર બીજું ભાડે લીધું
દાગીના માટે વહાલીએ આમંત્રણ બીજું દીધું- ૮
નોટીસ મળતાં હું ગભરાયો તો પણ હિંમત મેં રાખી
શું શું બેઠાં શાણી સ્થામા મૂખેથી દયોને બાબી- ૯

ઝાંઝર જોડી મારે જોઈએ ઝેરીંગની જોડી લાવો
 લોકેટ ગીનીના સોનાનું લઈ વાંલા વેલા આવો-૧૦
 બંગડીઓની જોડી લાવો સાચા મોતીની સ્વામી
 સાડી કસળી લાવો જેવી પહેરે છે મારી મામી-૧૧
 તુર્ત તડાકો મેં તો કીધો પાઈ નથી પાસે મારી
 સઘળું વેચ્યું દેવું કીધું ત્યારે પરણ્યો છું નારી-૧૨
 સુણતાં વાંદી વીલાં પડીયાં તરત તાડુકો કીધો
 પરણી તમને તેમાં કહોને મેં શું કાંઈ ગુનહો કીધો-૧૩
 મેં માચ્યું તે મારે જોઈએ તેમાં કંઈએ નહિ ચાલે
 થઈ બીખારી કેરી નારી તેતો આ હૈડે સાલે-૧૪
 ઘાટી વીણુ ઘડીએ નહિ ચાલે મનમાં લેજો વિચારી
 રસોઈ હાથે રાંધું છું તે માટે સમજો છું સારી-૧૫
 નૃધી આખી સુધરી તોયે આપ રહ્યા હુમ્મગ જેવા
 દાળ થઈ માટે સીધાવો આહુ ને મરચાં લેવા-૧૬
 ઘાટી માફક ગણવા લાગી ઓડંરથી અકળાવે છે
 નવા નવા બુટા ઉઠાવી આંતરડી કકળાવે છે-૧૭
 તુર્ત રોકડો જવાબ દે છે કદી જરા હું શુરસે થાઉં
 વેરી સોરીઓ માયહુસ્ળંડ આઈઅમ ગોઈગડિયરનાઉ-૧૮
 ગયો જમાનો બુનો ચાલી ફેશનમાં વહાલા મહાલો
 દાગીનો બુનો વેચી દઈ નાટક જોવાને ચાલો-૧૯
 ટેલીફોનથી ટીકીટ કરાવો, ફર્સ્ટ ક્લાસ રીઝર્વડ ંહાલા
 અપ-ટુ-ડેટ બનીને ચાલો, વીચાર શા કરવા ઠાલા-૨૦

શેર-(કરુણાજનક કથની)

(રાગ)-(ગઝલ)

સુધાસની મળ ન્યારો, જમાનો બચ છે સારો
 જુઓને આ દશા ચારો, અમારી આમ બાબત છે.
 જુઓ મુંબઈ તણી નારી, બતાવે ડાળ તે ભારી
 ફરે થઈ રાચની રાણી, અમારી આમ બાબત છે.
 દયાળુ મા અને બાપે, લગન તો માહરાં કીધાં
 હિસાબો તેહના આપું, અમારી આમ બાબત છે.
 હતી અમ દેશની અંદર, મહારી પ્રેમદા ખ્યારી
 અમે અમ પાસ બોલાવી, અમારી આમ બાબત છે.
 કરૂં કોઈ જાતનો ઓર્ડર, નથી તે ધ્યાનમાં લેતી
 ફરે તે થઈને મદમાતી, અમારી આમ બાબત છે.
 બધાંએ ઘર તણું કામે, અમે અમ હસ્તથી કરતા
 દુઃખી છે જીંદગી મારી, અમારી આમ બાબત છે.
 ભરૂં મમ્મ હસ્તથી પાણી, પછીથી બિઠતી રાણી
 ચલાવે હુકમો શાણી, અમારી આમ બાબત છે.
 કરી દાતણ પછી ઘરમાં, પદમણી પાટલે બેસે
 પછીથી ચાહ તે માગે, અમારી આમ બાબત છે.
 ઘરે વાસણ બધાં માંજી, રસોઈ હાથથી રાંધુ
 કરે લોજન પછી પત્ની, અમારી આમ બાબત છે.

કરી પત્ની તણી સેવા, દશે તો નોકરી જાવું
 પુરા પરતંત્ર ત્યાં થાવું, અમારી આમ બાબત છે.
 બધા આ કષ્ટને લીધે, દુઃખી અમ જીવંતી થાતી
 ભલે મરવું અરે એથી, અમારી આમ બાબત છે.
 મઝા મુજબ તણી જોતાં, મૂરખ ફેશન મહીં ફસતા
 પછી પસ્તાઈને રડતા, અમારી આમ બાબત છે
 પગાર પચીસ તો આવે, પ્રીયા પાંત્રીસ ખરચાવે
 દયા દીલમાં નહિ લાવે, અમારી આમ બાબત છે.
 બતાવે હમ ઘણો નારી, ચલાવે હુકમો ભારી
 ફેરે નીત બાગમાં રાણી, અમારી આમ બાબત છે.
 ઘરેણાં અવનવાં માગે, વખતપર હાડકાં ભાગે
 કહે શું કામ પરણ્યાતા, અમારી આમ બાબત છે
 દરદ નીત્યે નવું થાયે, રહું હું ઘેર જ્યાં સુધી
 કરે કણકા ખરા ખોટા, અમારી આમ બાબત છે
 પધારીમાં પડી રહેતી, મીઠાઈ મોજથી ખાતી
 દુઃખી મમ જીવંતી થાતી, અમારી આમ બાબત છે
 ભરું નીત્ય બીજા વૈદોનાં, છતાં સાજી નથી થાતી
 ચલાવે ઢોંગ બહુ ખોટા, અમારી આમ બાબત છે
 ખરીદી હાથથી કરતી, લખાવી નામ પર મારા
 કહો બીલ ક્યાં થકી ભરવું, અમારી આમ બાબત છે
 મંગાવે અવનવી ચીજો, અમારે લાવવી ક્યાંથી
 નથી પેદાશ કંઈ જોતી, અમારી આમ બાબત છે

પથારી પ્રેમથી કરવી, પ્રીયાની હાજરી ભરવી
 નથી નવરાશ પણ પળની, અમારી આમ બાબત છે.
 ગુમાવી દેશની મુંડી, અહો પરદેશમાં આવી
 છતાં પુશ ના થઈ નારી, અમારી આમ બાબત છે.
 હતી અમ દેશની અંદર, બધાંએ કામ ત્યાં કરતી
 નથી અહીં કોઈથી કરતી, અમારી આમ બાબત છે.
 વખત બીચારીને રંડા, ઠરે દર્શનનું બાનું
 સીધાવે ચારના ઘરમાં, અમારી આમ બાબત છે.
 ચારોથી તે લઈ નાણાં, લુંટાવે માલ યૌવનનો
 ભરે પાછાં ઘરે પગલાં, અમારી આમ બાબત છે.
 હમેશાં આટલી મોડી, કહે તું ક્યાંથી આવે છે
 ગયા છે બાર જો વાગી, અમારી આમ બાબત છે.
 થયાં દર્શન બહુ મોડાં, ભર્યાંતાં કુલ હિંડિએ
 બમીતી મેદની ઝાઝી, અમારી આમ બાબત છે.
 સખી એક મંદીરે આવી, એને ગઈ સંગ બોલાવી
 તને ક્યકજ તમે ખાલી, અમારી આમ બાબત છે.
 મટી જંગલી બને શહેરી, મવાલી ક્યાં સુધી રહેશે
 પથારી કેમ નથી કીધી, અમારી આમ બાબત છે.
 સુતાં જઈ ભોંય ચોઠાણી, જણાવી રીસ ઉપરથી
 પતિને રોડમાં દાબી, અમારી આમ બાબત છે.

શેઠ-શેઠાણીનો સંવાદ.

(રાગ-ગઝલ.)

શેઠાણી-અરે સ્વામી તમે મારા, ઘડાવો ખંગડી ખ્યારા,
વળી હીરા તણી ચુની, કહો તમ લાવશે ક્યારે.

શેઠ-અરે ખ્યારી હવે મારી, મુણાવું વાત હું સારી,
નથી પૈસા કને મારી, કહે શું હું કરું ખ્યારી.

શેઠાણી-ભગત કે દીનને આપો, છતાં અહીં આમ શું ભાખો,
ગમે તે આજથી કરીને, મને તો સર્વ આણી દો.

શેઠ-ભગત કે દીનને હુંતો, જમાડું અજ્ઞ ને પાણી,
પણ નહિ પાસ છે મારી, રૂપીઆ નોટ કંઈ નારી.

શેઠાણી-રૂપીઆ સાઠ લાવો છો, વળી બીજું કમાવો છો,
છતાં માથું હલાવો છો, કહો શું રીત એ સારી.

શેઠ-ખરચ મુંબઈ તણાં ભારી, વળી જો થઈએ આજરી,
કહે શું હું કરું ખ્યારી, નથી કંઈ પાસ દ્રવ્ય મારી.

શેઠાણી-નહિ લાવો તમે બહાલા, જરૂર હું જઈશ પીયર મારા.
પછીથી ચાલ તે કરજો, વળી તેથીજ મારે શું.

શેઠ-અરે રંડા કહું તુજને, બતાવે બીક શું મુજને,
ભલે જાને પીયર તારા, થશે કંઈ હાલ મમ સારા.

શેઠાણી-પીયર શું કામ હું જાઉં, ઝડપથી ઝેર હું ખાઉં,
પછી વૈકુંઠમાં જાઉં, તહાં જઈ નામ દીપાવું.

શેઠ-ન પેસો ઝેરનો ખરચો, તમે જઈ કૂપમાં મરજો,
 સુખે જઈ નર્કમાં ઠરજો, નહિ શ્રીકર તમે કરજો.
 શેઠાણી-નહિ કંઈ નર્કમાં જાઉં, ઝડપથી ભૂત હું થાઉં,
 ચૂસી તમ માતને ખાઉં, ન સમજો જ'પવા દેઉં
 શેઠ-વદોછો શું ! અરે સાચું, ભૂવાને હું જઈ યાચું,
 ભરૂં મરયાંથી તુજ ડાચું, ન ખઉં તુજ વીણુ હું કાચું.
 લેખક-સૂણીને એવું શેઠાણી, હૃદયમાં ખુબ અકળાણી,
 પતિને દાખમાં લેવા, કરે છે ઢોંગ એ કેવા.
 શીશો ધાસતેલનો લાવી, અમુલ્ય સાડી ભીંજાવી,
 પછીથી કાંડી સળગાવી,—

શેઠાણી—

કહે હું ઝટ જાણી જાઉં.

ન છવું હું મરી જાઉં, સ્ત્રી હત્યા આજ આપીને,
 ચડાવે ફાંસીએ સરકાર, ન દેશે દોષ કંઈ મુજને.
 લેખક-ઠાગ્યો સ્ત્રીચરીત્રોથી, પતિ ન મર્મ કંઈ સમજ્યો.
 શેઠ-કહે હાયો હવે બહાલી, મુને તું મારૂં કર-શાણી.
 નિસાસો શું અરે નાંખે, મુકું ધરખાર ગીરો જઈ,
 સોમાજ શેઠ ધીરે છે, રૂપેયે એક આનો લઈ.
 કરૂં ઇચ્છા પુરી તારી, વસાવું બંગલો સારી,
 હીરાનો હાર જે સુંદર, સવારે લાવું હું સત્વર.
 લેખક-લખાણ આનું રહ્યું બાકી, લખું શું લાગ બીજામાં ?
 આંખો ઝટ મુજ ખુલી ગઈ, સ્વપ્નની વાત પુરી થઈ.

સુધરેલાનો સંતાપ.

(રંગ-ગઝલ.)

સુણે સાથી સુધારાના ! અરે ! સૌ આંહિ આવોને;
 તમારા ભાષણે બુલ્યો, હવે રસ્તો બતાવોને ! સુણે.
 તમારા રાહ પર ચાલી, સુધારો ઘર વિષે થ લી;
 ખોધી મહેં ઝેરની ખ્યાલી, તમે તેથી બચાવોને ! સુણે.
 પ્રિયાનાં પોલકાં લાવી, નવીન પોશાક પહેરાવી;
 ગરીબી ઘર વિષે આવી, હવે તેને હઠાવોને ! સુણે.
 પ્રિયા ઘર કાળને છોડી, ચઢાવી બૂટની જોડી;
 હવા ખાવા જતી દોડી, કહે “નોકર વસાવોને”. સુણે.
 “નથી હું કાંઈ ભાઈચારી, નથી કેં કામ કરનારી;
 હવે હકદાર હું નારી, નિયમસરનું બજાવોને ! સુણે.
 સુધારો આપણે માથે, નહિ ખાવા કંઈ હાથે ;
 પિયુજી રાંધવા માટે, રસોયો એક લાવોને ! સુણે.
 સુશોભિત ડેસ લાવોને, સરસ ચરમાં અપાવોને !
 હુકમ મારો બજાવોને, મડમ મુજને બતાવોને ! સુણે.
 જવું ફરવા પગે ચાલી, સુધારાની નહિ બહાલી;
 દિયો એ આપદા ટાળી, સરસ સાઈકલ અપાવોને ! સુણે.
 બનું હું રાયની રાણી, જવું નાટક વિષે જાની;
 ટિકિટ લાવો તમાસાની, સુધારાને વધાવોને ! સુણે.

ધણું છે કામ તમ માથે, તમે ના આવશો સાથે;

કુલાલ ફેંડને માટે, ટીકીટ ઘીલ મગાવોને ! સુણો.
અદેખા શું બનો એમાં, કુલાલ સાથ છે તેમાં;

સુધારો છે રહ્યો જેમાં, જરા વિશ્વાસ લાવેનો ! સુણો.
સુધારાના થયા સાથી, પછી ખટપટ કરો આ શી !

કરે અજ્ઞાનીઓ હાંસી, કુધારાને હરાવોને ! સુણો.
સુધારો આ જુઓ યારો ! તમોને જે અતિ ખ્યારો !

હવે લાગે મને ખારાં ! ભલે ભપકો બતાવોને ! સુણો.
ખરચ પોષાય ક્યમ આવું ? મુસારો સાઠનો લાવું :

પ્રિયાને કેમ સમજાવું ? જરા સુક્તિ જણાવોને ! સુણો.
રસોયો ક્યાં થકી રાખું હૃદયનું દુઃખ ક્યાં દાખું ?

નિસાસા હાય ! દુઃનાખું, ક્યા દિલમાં ધરાવોને ! સુણો.
છકેલી કંઈ થઈ નારી, જરાએ લાજ ના ધારી;

પતિ તો શાક તરકારી પતિવ્રત તો પગાવોને ! સુણો.
લબ્ધ્યા તાતને ! કેંએ, બનાવ્યા બ્રાતને કેંએ;

ડુબાંચું કુળહા ! કેંએ, ભલે દિલને મનાવોને ! સુણો.
સુધારો એ તમારો તો, ભલે તમને મુખારક હો !

અરે પસ્તાઉં છું પૂરો, પ્રભુ તેથી બચાવોને ! સુણો.

* * * *

સુણી શંકર કહે શાણા, લગાડા આ સુધારાના,
સુણી ના કોપશો ખ્યારા, અરજ દિલમાં ઠસાવોને ! સુણો.
લેખક-“મણિકાન્ત”-(તે) શંકરલાલ મગનલાલ પંડ્યા.)

કળિયુગના બ્રાહ્મણો ! કે બુદ્ધી જમાનો !

(રાગ-ગઝલ.)

કુડો કળિકાળ શો આવ્યો ? જમાનો ભાઈ બદલાયો,
અધર્મે ધર્મ અંપાયો ! કળિતો સત્ય પર ફાંચ્યો. —૧

અર્થ બ્રાહ્મણ પણું ચાલી, અર્થ બ્રહ્મ તેજની લાલી,
અયા ભૂદેવ પીનારા, પ્રાણસમ સોમરસ ખાલી. —૨

હવે તો સ્નાન સંધ્યામાં, ઉડે છે બહાર ખોટલને,
ગણિકા ગાનનો જસ્કો, પડ્યો છે હાથ ! હોટલને. —૩

ગરજ ગાયત્રીની શી છે ? રમે રૂપચંદમાં ? મનડુ !
દેવ મન્દિર હુંબગર છે, ત્રિયા સાટે તપે તનડુ. —૪

સમાધિ ધ્યાન આચરણા, જગતને ધૂતવા ધાર્યાં,
વળી પ્રાણાયમે ધ્યાનો, મધુર મિષ્ટાન્નનાં ખારાં. —૫

ચમકતું તેજ બ્રાહ્મણનું, દિસે છે બાબરાં માંહે !
વૈશ્વદેવજ સદા થાતું, જમે છે લાજમાં જ્યાંહે. —૬

અને આહુતિમાંતે, પાઉં બીસ્કીટ ચૂકા ઈરાનીને,
ધુમ્રપાનેર થતા ચણે, ખરો ભપકો બુવાનીનો. —૭

લટકતી ટાઈ ઉપવીતમાં, અળે રૂદ્રાક્ષમાં કોલર,
લગાવી પેન્ટને મટ્ટો, કર્યું અળખામણું પોતર. —૮

(૧) બુદ્ધી (૨) ગણાદેવ (૩) ફેન્સી વાળ (૪) સીગારેટના ધુમાડા.

પગેથી પાવડી બતાં, ખુટ બો-સ્ટોકનાં આવ્યાં,
 બિચારી ગૌમુખી હારી, રૂપાળાં બેગમઃઈ ફાવ્યાં.- ૯
 શ્રવણમાં ડેઈલી પેપરને, મનનમાં તાર રૂટરના,
 અમાધિ વાફાળી પીને, અહો ખુવાય ગટરમાં.- ૧૦
 શુદ્ધ સ્વાધ્યાયમાં શોધ્યું, સીનેમાં રંગ બેરંગી,
 અને પારાયણે નાટક, બિરાજે સાથમાં બંગી.- ૧૧
 સગવડને શોખને ખાતર, કીધું ઘર સાફ વાળીને,
 વસાબા સૂટ ! અંગરખાં, અને ખંગડી ખાળીને.- ૧૨
 શ્વસુર ગ્રહવાસમાં તિથી, અરે ! ચ્હાલી ગંગાજળ,
 પિતૃભક્તિમાં ગાળો બોખવી, અરે ! એતો સપુતનું બળ.- ૧૩
 સમગમ સંતનો થાતો, જઈ વારાંગના વાસે,
 ગીતાનો પાઠ તો થાતો, સદા નોવેલમાં ભાસે.- ૧૪
 બનીને શિષ્ય ઇન્દ્રના, ગુરૂતો પાઠરી કીધા,
 નમસ્કારે પરસ્પરમાં અહો-હો, હાથ લઈ લીધા.- ૧૫
 બળી સદ્ગો સદ્ગુણમાં, આત્મ હિત સ્પોર્ટિંગ કલબમાં,
 જીવન સાફલ્ય પર-સેવા, કરી જીભડીની લપલપમાં.- ૧૬
 વરદ હસ્તે સદા દેતા, સફળ વરદાનને રહેજે,
 વળી કોષે ભરાતાં શ્રાપ દેતા બ્રહ્મને તેજે.- ૧૭
 અહો ! ભૂદેવ માંજે છે, આજ સિક્ષા ઘરોઘરમાં,
 ન વરણું તુટતું લાડુ, જમી મસ્તાન હરહરમાં.- ૧૮
 જગતના જે ગુરૂ આજે, દયા માંજે ફકીરોથી,
 ભુલી નિજ તેજ આત્માનું, દબાયે છે અભિરોથી.- ૧૯

ઋષિ મુનિ પુર્વજો જેના, કર્મ યોગી મહા જ્ઞાની,
 નિરક્ષર બ્રહ્મ સંતોના, અણ્ણાતા આજ બગ ધ્યાની-૨૦
 કર્મ કાંડે મર્યા રહેતા, જીવન નિજ શુદ્ધ ગાળીને,
 વૃત્તિઓ સંયમે રાખી, કામ ને ક્રોધ બાળીને.- ૨૧
 ન જેને સ્વપ્નમાં નિજ સ્વાર્થનાં દર્શન કદિ થાતાં,
 ન તપ જપ ત્યાગને સેવા, વિના સત્કાર્ય દેખાતાં.-૨૨
 અરેરે ! આજના બ્રાહ્મણ, વિસારી ધર્મ નિજ બેઠા,
 ચુકી સત્કર્મ ને ભક્તિ, કીચક કળિકાળમાં પેઠા.- ૨૩
 તરી શકતા ન પોતે કેમ, તારે વિશ્વ વાસીને ?
 અરેરે આજતો આખુ, જગત્ રહું છેક ત્રાસીને- ૨૪
 હશે કે વીરલા બ્રાહ્મણ, સદા બ્રહ્મત્વના ખ્યાલી,
 સનાતન શુદ્ધ પરમાર્થી, જતા જે પાપથી ત્રાસી- ૨૫
 પરંતુ જ્યાં નજર નાંખુ, જડે છે બ્રાહ્મણો કળિના,
 નિરક્ષર તેજ હીનાને, પશુ બળથી બન્યા બળિઆ-૨૬
 ચક્રવર્તિ મહા નૃપતિ, સદા સત્કાર કરતાતા,
 ચરણ રજ બ્રાહ્મણોની, ભક્તિ ભાવે શિરે ધરતાતા-૨૭
 વળી નીજ આસને પધરાવતા ફળ ફલ અર્પીને,
 બનીને દાસ રાણાઓ, ખડા રહે હાથ બેઝીને- ૨૮
 મહા બળવાન રાજાઓ, દયિતા અર્પતા પ્રીતે,
 અને જામાતૃ પદ અર્પી, કરંતા સેવ દ્રઢ ચિત્તે- ૨૯
 વળી કયાં બ્રહ્મ દયિતાઓ, મહા ગંભીર સિંહણથી,
 અને કયાં આજની એ બામણીઓ હા ? ગોવાલણથી ?-૩૦

અરે એ બ્રહ્મ સંતાનો, ગયા સંતઃ કયાં આજે ?
 ગયા કયાં સ્થાની પંડિતો, દિગંતે કીર્તિ જસ ગાજે-૩૧
 બ્રહ્મને બાણનારાઓ, ખરા બ્રાહ્મણ કહેવાયે !
 તત્ત્વ પીછાણનારાઓ, ખરા દ્વિજરાજ કહેવાયે !- ૩૨
 વળી સાત્ત્વિક વૃત્તિના, શુદ્ધ પંડિત કહેવાયે !
 શૂરવીર ધર્મ અભિમાની, પ્રખર ભૂદેવ ! કહેવાયે !-૩૩
 કળિના બ્રાહ્મણો ભિક્ષા, મદિરા માંસમાં ડુબ્યા,
 વિષય, જર, વેર, ને ઝેર, માથા મુધી ખૂંખ્યા.- ૩૪
 અમે બ્રાહ્મણ પ્રભુ ખ્યારા, કહી ખૂંખારો કરનારા,
 રહ્યા છે ભાટના જેવા, મુછોએ હાથ ધરનારા- ૩૫
 કહું હું ધન્ય કે ધિક્કાર, કળિના બ્રાહ્મણો તમને ?
 અહિંસા વિસરી બેઠા, શીખ્યા તદ્દર્બાર તાલીમને- ૩૬
 કહો કેમ મેળવી શકશો ? તમે મુક્તિ પ્રભુ પદને,
 જગત્ ઉદ્ધારશો શું આપ, વિસરી યમ નિયમ જપને-૩૭
 ભુવો વૈમાનને બદલે, તમારે માટ યમ આવ્યા,
 સ્વર્ગ-મુક્તિ સટે તમને, ઘસરડી નર્કમાં જાવા- ૩૮
 ધશે ઇન્સાફ દરબારે, તમારો ધર્મના રાજ્યે !
 ન દૌરવ નર્ક વિષુ બીજી જગ્યા તમને લલે છાજે-૩૯
 હજીયે સાંભળી શિક્ષા, ઋષિ મુનિ પુર્વજો કેરી,
 મણિમય બ્રાહ્મણો કળિના, ધરો સત્કર્મે ના દેરી- ૪૦
 (લેખક-શ્રીયુત મણિલાલ મોહનલાલ-“પાદરાકર”).

મુ. પાદરા, તા. વડોદરા.

ધાતકી પીતા (યાને) લગન કે ચીતા.

(રાગ—ગઝલ.)

- પ્રભુ ખ્યારા ક્યાનિધી, પિતાજી પાય હું લાગું;
બચાવોને મને બાપુ, શરણુ હું આપનું માગું.— ૧
- થયો શત્રુ પિતા મારો, અરે મમ રક્તનો ખ્યાસી;
કહું આ કષ્ટ હું કેને, ઉગારો દીન આ દાસી.— ૨
- બજારે વેચવા બેઠો, ગરીબ આ ગાયને પાપી;
કરે મુજ માંસનો પૈસો, કલેબુ માહરું કાપી.— ૩
- ધ્રુવડ ઘરડા તણી સાથે, વરાવાને મુને ધારે;
બનીને અંધ લક્ષ્મીમાં, પિતા નિજ પુત્રીને મારે.— ૪
- ગરીબી ટાળવા માટે, પિતા નિજ પુત્રીને વેચે;
ખરે નીજ સ્વાર્થને માટે, મડા સાથે મુને દેશે.— ૫
- બિચારી માત મારીનું, કહું જમદુત ના માને;
કકબતી તે બહુ ભારે, કથન કંઈ ના સુણે કાને.— ૬
- નથી કંઈ આશ અવનીમાં, હવે બાકી રહી મનમાં;
નિહાળી સૃષ્ટિનાં સુખો, ઉઠે છે આગ આ તનમાં.— ૭
- અરે ઓ માત મારીરે, ખરે ઓ જન્મની હાતા;
બહુ આભાર તેં કીધા, ઉછેરીને મુને માતા.— ૮
- નગુણી થઈ અરે હુંતો, જહુંછું સાથરે તારો,
જઉછું સ્વર્ગને વાટે, ગણીને દેહને ખારો.— ૯

સકળ સૃષ્ટી તણા સ્વામી, ક્ષમા મમ દોષની દેજે;
 કૃપાળુ ઈશ બહુ નામી, શરણ આ રંકને લેજે.— ૧૦
 પછી તે રંક બાળાએ, ભરીને ઝેરની ખ્યાલી;
 ગણીને તેહને અમૃત, ઝપાટેથી કરી ખાલી.— ૧૧
 થયો લક્ષ્મી તણા લોભે, પિતા પુત્રી તણો ઘાતી;
 કહે માધવ ખરે એતો, ગણાયો જગતમાં પાપી.— ૧૨

મહારંગ સ્વપ્ન

(રાગ—આંખ વિના અંધારું રે.)

નારી વિના ઘેરતાળું રે; સદાય મહારે નારી વિના ઘેર તાળું;
 એતો દીપક છતાં અંધારું રે;— સદાય મહારે. ૧
 જઈ પનઘટ પર હું બેસું; રસીક રૂપાળી રામા દેખું,
 રડું અંતર નારી સાંઝે સાંઝે રે;— સદાય મહારે. ૨
 સવારમાં જાગું છું જ્યારે; દળવું પડે હાથે મહારે,
 માંજી વાસણ-વાસીદું બાળું વાળું રે;—સદાય મહારે. ૩
 પાણી લાવું છું માથે; નહિ કોઈ આવે સાથે,
 જગમાં જીવતર મારું ખાંડે ખાંડે રે;—સદાય મહારે. ૪
 સતનારાયણ તમે કૃપાળુ; વાંઠા મેલું બે ભાગો મહારું,
 શીરો ધરાવા ધારું ધારું રે;— સદાય મહારે. ૫
 એવી અંખના કરતો કરતો; જઈને કુવા પર સુત્રો,
 આવી નિંદ્રા સ્વપ્ન બાળું બાળું રે;—સદાય મહારે. ૬

જાતિ બંધુ પંદર આબ્યા; પરણાવવા ખેરી લાબ્યા,
 શ્રીકૃષ્ણ ગોરે મુને આલ્યું આલ્યું રે,—સદાય મહારે. ૭
 મામા માસા કાકા કહે છે; આ કન્યા અતિ સુંદર છે,
 થમ ખુશી ખુશી નિહાળું રે,— સદાય મહારે. ૮
 જાતિલાને લોજન દીધાં; દૂધપાક પુરી ભણ્યાં કીધાં,
 વરઘોડે દ્રશવા ધાડું ધાડું રે,— સદાય મહારે. ૯
 નટપુરથી આણ્યાં તાસાં; રત્નકનાં સુરતી વાળાં,
 ઘોડો સુંદર શણગારું શણગારું રે,—સદાય મહારે ૧૦
 બની ઠલી સુંદર અલમેલો; વરઘોડો દ્રશવા નીકળેલો,
 અતર મનસુખા ધાડું ધાડું રે,— સદાય મહારે. ૧૧
 ખેરીને બાળક અવતરીયું, નામ રૂડો રતનો પડીયું,
 કીસ્મત ફળીયું સાડું સાડું રે,— સદાય મહારે. ૧૨
 પાંચ વરસનો રતનો થાતાં; મહિસાગર નહાવા જતાં,
 દુઃખનું આબ્યું વાદળ કાળુ કાળુ રે,—સદાય મહારે. ૧૩
 ગાડી સામ સામી અથડાઈ, અમ દેન ગઈતેથી ઉથલાઈ,
 પડયો કુવામાં પાણી ભાળું ભાળું રે,—સદાય મહારે. ૧૪
 પાંચ શેર જ્યાં પાણી પીધું; વહુ-બાળક ક્યાંથી ફેળું,
 દુઃખ શું ઉચ્ચાડું ઉચ્ચાડું રે,— સદાય મહારે. ૧૫
 મુસાફર એક દયા લાબ્યો; બહાર કુવામાંથી કાઢ્યો,
 નારીનો મોહ વીદાડું વીદાડું રે,— સદાય મહારે. ૧૬

સમાપ્ત.

સસ્તી કીંમતમાં ઉત્તમ વાંચન તૈયાર છે.

સ્વદેશ કાવ્ય-અલીબીરાદરોના જેલના દોહા સાથે રૂ. ૦-૧-૦	
સ્વદેશ દર્પણ-પંજાગ અને પરદેશી... રૂ. ૦ ૧-૦	
રાષ્ટ્રીય ચેતન-પંજાબનો આવાચાર.... રૂ. ૦-૧-૦	
સ્વદેશ ભક્તિ ... .. રૂ. ૦-૧-૦	
રાષ્ટ્રીય ગરબા-સ્વરાવ્ય ગર્જના... રૂ. ૦-૧-૦	
મુખ્યાલની શેઠાણી-મુધરેલી મુદરી... રૂ. ૦-૧-૦	
સંગીત-રશીકબા-સચીત્ર વાર્તા... રૂ. ૦-૧-૦	
કુલીનતી કન્યા-સચીત્ર વાર્તા ... રૂ. ૦-૧-૦	
કમનસીબ કમળા-સચીત્ર વાર્તા... રૂ. ૦-૧-૦	
મહાભારત અદારે પર્વ, સચીત્ર ... રૂ. ૩-૦-૦	
ચંદાદેવીની ચડાઈ-જમાનાનો જુલમ રૂ. ૦-૧ ૦	

એ સીવાય તમામ જાણતાં પુસ્તકો હમારી પાસેથી મળી શકશે.

બુકસેલર અને ફેરી કરતાં જુદાં જુદાં ભરોશા કમીશન આપવામાં આવે છે.

બુકસેલર જુહાપુર નારાયણ.

૬. સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે,

મુ. નડીઆદ. રૂ.

